

O'ZBEKISTON TEMIR YO'LLARI TARMOG'INI YANADA RIVOJLANTIRISH VA MOLIYAVIY TEXNOLOGIYALARINI QO'LLASH IMKONIYATLARI

Ergashev Ibroxim Dilshod O'g'li

O'zbekiston Respublikasi Toshkent

Bank-moliya akademiyasi 2-kurs tinglovchisi

***Annotatsiya.** Mazkur maqolada O'zbekiston temir yo'llari tarmog'ini yanada rivojlantirish va moliyaviy texnologiyalarni qo'llash imkoniyatlarini samarali tashkil etishda foydalaniladigan zamonaviy yondashuvlar va usullar tahlil qilingan. Temir yo'llar tarmog'ining samaradorligi iqtisodiy samaradorlik, moliyaviy barqarorlik, texnologik innovatsiyalarni joriy etish va tashkilotning strategik maqsadlariga erishish darajasi kabi muhim jihatlarni qamrab oluvchi ko'rsatkichlar asosida baholanadi. Maqolada O'zbekiston temir yo'llari misolida transport infratuzilmasini rivojlantirishda qo'llaniladigan asosiy tamoyillar, ularning amaliy ahamiyati hamda moliyaviy texnologiyalarning afzalliklari o'rganilgan. Tadqiqot davomida temir yo'l tarmog'ini rivojlantirish va moliyaviy texnologiyalarni joriy etish samaradorligini oshirish uchun muhim bo'lgan strategik rejalashtirish, innovatsion yondashuvlarni qo'llash va moliyaviy boshqaruvni takomillashtirish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqilgan. Ushbu tadqiqot natijalari temir yo'l infratuzilmasini samarali boshqarish va rivojlantirishga qaratilgan strategik qarorlar qabul qilishda amaliy ko'mak sifatida foydalanilishi mumkin.*

***Kalit so'zlar:** Temir yo'llar, transport tarmog'i, moliyaviy texnologiyalar, innovatsiyalar, strategik boshqaruv, O'zbekiston temir yo'llari.*

***Abstract.** This article analyzes modern approaches and methods used to effectively organize the development of Uzbekistan's railway network and the application of financial technologies. The efficiency of the railway network is assessed*

based on key indicators such as economic efficiency, financial stability, the implementation of technological innovations, and the achievement of the organization's strategic goals. The study examines the main principles of transport infrastructure development, using the Uzbekistan Railways as a case study, highlighting their practical significance and the advantages of financial technologies. Recommendations have been developed to improve the efficiency of railway network development and the implementation of financial technologies, including strategic planning, the use of innovative approaches, and the improvement of financial management. The results of this study can serve as practical support in making strategic decisions aimed at effectively managing and developing railway infrastructure.

Keywords: *Railways, transport network, financial technologies, innovations, strategic management, Uzbekistan Railways.*

KIRISH

Hozirgi iqtisodiy va ijtimoiy sharoitda O'zbekiston temir yo'llari tarmog'ini yanada rivojlantirish va moliyaviy texnologiyalarni qo'llash masalasi muhim ahamiyat kasb etmoqda. Transport infratuzilmasining barqarorligi va rivojlanishi ko'p jihatdan boshqaruv tizimining samaradorligi va moliyaviy texnologiyalardan foydalanishga bog'liq. Moliyaviy texnologiyalarni joriy etish nafaqat temir yo'l tarmog'ining samaradorligini oshiradi, balki uning strategik maqsadlariga erishish va global miqyosdagi raqobatbardoshligini ta'minlashga ham xizmat qiladi. Ushbu jihatlar O'zbekiston temir yo'llari tarmog'ining rivoji misolida tahlil qilingan bo'lib, tarmoqni yanada takomillashtirish va samaradorligini oshirish uchun zarur bo'lgan chora-tadbirlar o'rganiladi.

O'zbekiston temir yo'llari tarmog'ining samarali boshqarilishi transport xizmatlari sifati va iqtisodiy samaradorlikni oshirishda muhim omil hisoblanadi. Bu jarayon transport infratuzilmasini takomillashtirish, moliyaviy boshqaruvni mustahkamlash va yangi texnologiyalarni joriy etishni o'z ichiga oladi. Transportni

boshqarish strategiyasi esa tarmoqning umumiy natijalarini yaxshilashda asosiy vosita bo‘lib xizmat qiladi.

Bundan tashqari, moliyaviy texnologiyalarni qo‘llash temir yo‘llar tarmog‘ining barqaror rivojlanishida muhim rol o‘ynaydi. Moliyaviy resurslardan samarali foydalanish, kredit va investitsion mexanizmlarni takomillashtirish tarmoqning iqtisodiy barqarorligini ta‘minlashga xizmat qiladi. Shuningdek, zamonaviy moliyaviy texnologiyalar va raqamli yondashuvlarni joriy etish temir yo‘l tarmog‘ining samaradorligini sezilarli darajada oshiradi.

Innovatsion texnologiyalarni joriy etish esa tarmoqning raqobatbardoshligini kuchaytirishda hal qiluvchi ahamiyatga ega. Zamonaviy texnologiyalarni qo‘llash, avtomatlashtirilgan boshqaruv tizimlarini tatbiq etish va ilmiy yondashuvlarni amalga oshirish orqali O‘zbekiston temir yo‘llari infratuzilmasining sifatini yaxshilash mumkin. Shu bilan birga, xizmatlar sifatini oshirish va ekologik standartlarga rioya qilish transport tarmog‘ining ijobiy imidjini mustahkamlashga xizmat qiladi.

O‘zbekiston temir yo‘llari tarmog‘ini rivojlantirish va moliyaviy texnologiyalarni qo‘llash imkoniyatlari bo‘yicha olib borilgan tadqiqotlar strategik qarorlar qabul qilishda amaliy ko‘mak sifatida xizmat qiladi. Mazkur yo‘nalishda taklif etilgan chora-tadbirlar transport tarmog‘ining barqaror rivojlanishini ta‘minlash va iqtisodiy samaradorligini oshirishga qaratilgan.

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, O‘zbekiston temir yo‘llari tarmog‘ini yanada rivojlantirish uchun strategik rejalashtirish, moliyaviy boshqaruvni takomillashtirish, innovatsion texnologiyalarni joriy etish va ijtimoiy mas‘uliyatni rivojlantirish zarur. Moliyaviy boshqaruvni optimallashtirish orqali resurslardan oqilona foydalanish va tarmoqning iqtisodiy barqarorligini ta‘minlash muhim yo‘nalishlardan biri hisoblanadi. Innovatsion yondashuvlar, jumladan, zamonaviy texnologiyalarni joriy etish, avtomatlashtirilgan tizimlardan foydalanish va kadrlarning malakasini oshirish, tarmoqni raqobatbardosh qilishda muhim ahamiyatga ega. Shu bilan birga, ijtimoiy

mas'uliyatni rivojlantirish, jumladan, ekologik tashabbuslar va ijtimoiy loyihalarda ishtirok etish, temir yo'l tarmog'ining ijobiy imidjini shakllantirishga xizmat qiladi.

O'zbekiston temir yo'llarini samarali boshqarish bo'yicha yondashuvlar turlicha bo'lib, ular transport xizmatlarining sifatini oshirish, moliyaviy xavfsizlikni ta'minlash va innovatsiyalarni tatbiq etishga asoslanadi. Kompleks yondashuv yordamida har bir bo'lim uchun individual boshqaruv tizimini shakllantirish va tarmoq infratuzilmasini to'liq rivojlantirish imkoniyatlarini aniqlash mumkin. Ushbu usullar tarmoqning barcha jarayonlarini chuqur o'rganishga va strategik qarorlar qabul qilishda muhim vosita sifatida xizmat qiladi.

Mazkur maqolada o'rganilgan yondashuvlar va tavsiyalar temir yo'l infratuzilmasini rivojlantirish va moliyaviy texnologiyalarni qo'llash jarayonini samarali tashkil qilishda muhim rol o'ynaydi.

Jadval 1. O'zbekiston temir yo'llarini rivojlantirishning asosiy omillari

Rivojlanish omillari	Ta'rifi
Moliyaviy boshqaruv	Resurslardan oqilona foydalanish va moliyaviy barqarorlikni ta'minlash uchun tizimni takomillashtiradi.
Innovatsion yondashuv	Zamonaviy texnologiyalar va avtomatlashtirilgan tizimlarni joriy qilish orqali tarmoq samaradorligini oshiradi.
Ijtimoiy mas'uliyat	Tarmoqning ekologik standartlarga rioya qilishi va ijtimoiy tashabbuslarda ishtirokini ta'minlaydi.
Infratuzilma rivoji	Transport xizmatlarining sifatini oshirish va yangi transport yo'nalishlarini tashkil etishga xizmat qiladi.
Strategik boshqaruv	Strategik maqsadlarga erishish uchun rejalashtirish va resurslardan samarali foydalanishni qo'llab-quvvatlaydi.

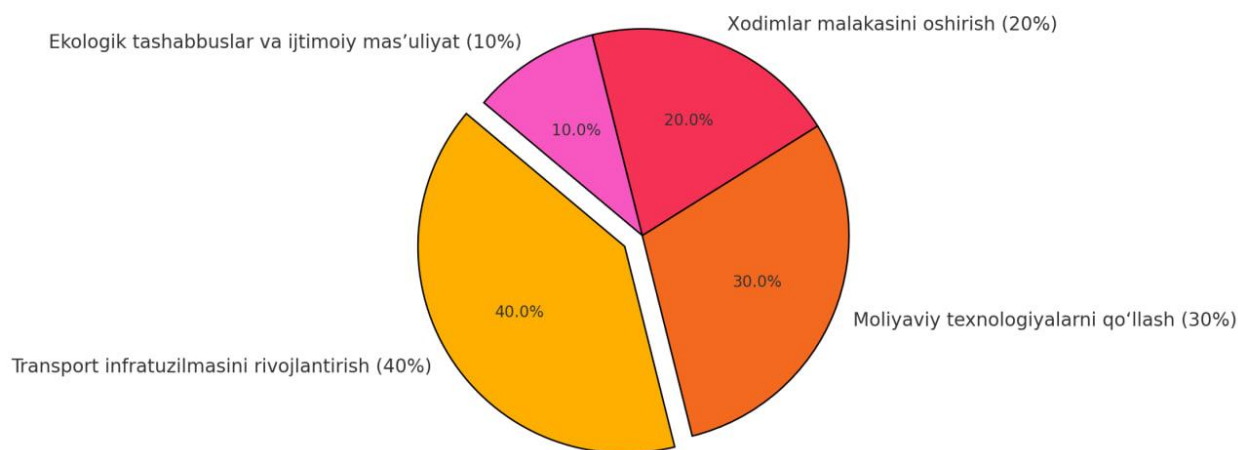
Ushbu jadval O'zbekiston temir yo'llari tarmog'ini rivojlantirishda asosiy omillarni tizimli aks ettirib, ularning transport infratuzilmasi samaradorligi va rivojlanishiga ta'sirini ko'rsatadi. Moliyaviy boshqaruv tarmoqning barqarorligini

ta'minlasi, innovatsion yondashuvlar raqobatbardoshlikni oshiradi. Ijtimoiy mas'uliyat va infratuzilma rivoji esa transport xizmatlarining sifatini yaxshilash va jamiyat bilan mustahkam aloqalar o'rnatishga xizmat qiladi. Strategik boshqaruv barcha yo'nalishlarni birlashtirib, umumiy muvaffaqiyatni ta'minlaydi.

O'zbekiston temir yo'llarini rivojlantirish uchun inson resurslarini boshqarishning samaradorligini oshirish va moliyaviy texnologiyalarni qo'llash muhim ahamiyatga ega. Bu jarayonda xodimlar salohiyati, mehnat unumdorligi va innovatsion yondashuvlarni rivojlantirish bilan birga, tarmoqning barqaror boshqaruvini ta'minlaydigan strategiyalarni ishlab chiqish talab qilinadi. Quyida temir yo'l infratuzilmasida inson resurslarini boshqarishda qo'llanilishi mumkin bo'lgan asosiy yo'nalishlar keltiriladi.

O'zbekiston temir yo'llarini rivojlantirishning asosiy yo'nalishlari

1-rasm. O'zbekiston temir yo'llarini rivojlantirishning asosiy yo'nalishlari

Diagrammada asosiy yo'nalishlar foizdagi ulushlari bilan ifodalangan: transport infratuzilmasini rivojlantirish (40%), moliyaviy texnologiyalarni qo'llash (30%), xodimlar malakasini oshirish (20%), va ekologik tashabbuslar hamda ijtimoiy mas'uliyat (10%). Bu diagramma O'zbekiston temir yo'l tarmog'ini rivojlantirishda qaysi yo'nalishlarga ustuvorlik berish kerakligini ko'rsatadi.

Kadrlar salohiyatini rivojlantirish O‘zbekiston temir yo‘llarini rivojlantirishda asosiy yo‘nalishlardan biri hisoblanadi. Xodimlarni o‘qitish va malakasini oshirish dasturlarini tashkil qilish orqali ularning kasbiy ko‘nikmalarini yaxshilash, ish faoliyatini muntazam ravishda baholab borish orqali samaradorlikni oshirish mumkin. Bundan tashqari, yetakchilik qobiliyatiga ega bo‘lgan kadrlarni rivojlantirish va ularni rag‘batlantirish tashkilotda kuchli boshqaruv jamoasini shakllantirishga xizmat qiladi.

Motivatsiya tizimini kuchaytirish temir yo‘l tarmog‘ining samarali boshqaruvini ta‘minlash uchun zarur. Xodimlarni rag‘batlantirish uchun mukofot tizimlarini ishlab chiqish, ish muhitini yaxshilash va qo‘shimcha ijtimoiy imtiyozlarni ta‘minlash orqali ishga bo‘lgan qiziqish va samaradorlikni oshirish mumkin. Shuningdek, xodimlar uchun motivatsion trening va dasturlarni tashkil qilish ularning ishga nisbatan mas‘uliyatini oshirib, mehnat unumdorligini sezilarli darajada yaxshilaydi.

Innovatsion yondashuvlar temir yo‘l infratuzilmasini rivojlantirishda hal qiluvchi rol o‘ynaydi. Raqamli boshqaruv tizimlarini temir yo‘l tarmog‘iga integratsiya qilish, zamonaviy texnologiyalar va avtomatlashtirilgan loyihalarni tatbiq etish boshqaruv tizimini optimallashtiradi. Xodimlarni innovatsion loyihalarga jalb qilish va ularning malakasini oshirish esa yangi texnologiyalarni muvaffaqiyatli joriy etishga imkon yaratadi.

Ijtimoiy mas‘uliyatni rivojlantirish temir yo‘l tarmog‘ining nafaqat obro‘sini oshirish, balki jamiyat va ekologik masalalardagi ishtirokini ta‘minlash uchun ham muhimdir. Xodimlar uchun qulay mehnat sharoitlarini yaratish, atrof-muhitni muhofaza qilish va ekologik standartlarga rioya qilish temir yo‘l tarmog‘ining barqaror rivojlanishiga hissa qo‘shadi. Hududiy hamjamiyatlarni qo‘llab-quvvatlash bo‘yicha ijtimoiy loyihalarda ishtirok etish esa tashkilotning jamiyatdagi ijobiy imidjini mustahkamlaydi.

Uzoq muddatli barqarorlikni ta‘minlash uchun strategik rejalashtirish va tahliliy yondashuvlarga asoslangan boshqaruv tizimlarini joriy etish zarur. Kadrlar boshqaruvi tizimini muntazam tahlil qilib, takomillashtirish, xodimlarning individual ehtiyojlariga

moslashgan boshqaruv strategiyalarini ishlab chiqish va resurslarni oqilona taqsimlash orqali temir yo‘l tarmog‘ining samaradorligini oshirish mumkin.

Ushbu yondashuvlar O‘zbekiston temir yo‘llarini rivojlantirishda nafaqat inson resurslaridan samarali foydalanishni ta‘minlaydi, balki moliyaviy texnologiyalarni qo‘llash orqali transport infratuzilmasini modernizatsiya qilish imkonini beradi. Shu tariqa, temir yo‘l tarmog‘i barqaror rivojlanishga erishadi va xalqaro miqyosdagi raqobatbardoshligini oshiradi.

Xulosa

O‘zbekiston temir yo‘llarini rivojlantirishda inson resurslarini boshqarish va moliyaviy texnologiyalarni qo‘llash muhim ahamiyatga ega. Ushbu jarayonni samarali tashkil etish uchun kadrlar salohiyatini oshirish, motivatsiya tizimini kuchaytirish, innovatsion texnologiyalarni joriy etish va ijtimoiy mas‘uliyatni rivojlantirish zarur. Xodimlarning malakasini oshirish va ularning ish faoliyatini doimiy baholab borish, nafaqat mehnat samaradorligini oshiradi, balki uzoq muddatli strategik maqsadlarga erishishni ta‘minlaydi.

Motivatsion tizimni kuchaytirish xodimlarning ishga bo‘lgan qiziqishini oshirib, ularning tashkilotga sadoqatini mustahkamlaydi. Innovatsion texnologiyalarni integratsiya qilish va raqamli boshqaruv tizimlarini joriy etish esa temir yo‘l tarmog‘ining samaradorligini oshiradi va boshqaruv jarayonlarini optimallashtiradi. Ijtimoiy mas‘uliyatni rivojlantirish orqali temir yo‘l tarmog‘i nafaqat ichki obro‘cini oshiradi, balki jamiyat va ekologik muvozanatga ijobiy ta‘sir ko‘rsatadi.

Umuman olganda, strategik rejalashtirish va tahliliy yondashuvlarga asoslangan boshqaruv tizimlari O‘zbekiston temir yo‘llarini barqaror rivojlantirishda hal qiluvchi rol o‘ynaydi. Mazkur yondashuvlar orqali tarmoq nafaqat milliy darajada, balki xalqaro miqyosda ham raqobatbardoshligini oshirib, barqaror rivojlanishga erishadi. Shu sababli, temir yo‘l tarmog‘ida inson resurslarini boshqarish jarayonini muntazam tahlil qilib, takomillashtirib borish dolzarb vazifa bo‘lib qolmoqda.

Manbalar ro'yxati

1. **Karriyeva Yaqutxon Karimovna va boshqalar.** "O'zbekistonda raqamli logistikani rivojlantirishda axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish imkoniyatlari." Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, Buxoro davlat universiteti. DOI: https://doi.org/10.55439/EIT/vol11_iss3/i33
2. **S.S.G'ulomov, R.X.Alimov, B.Yu.Kodiev va boshqalar.** *"Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari."*
3. **X.A. Muxitdinov, A.A. Sobirov.** *"Boshqaruv nazariyasi."* O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi tomonidan nashr etilgan.
4. Maxmudova, G.N., Karimov, D.M., & Xaitboyev, B.X. (yil ko'rsatilmagan). O'zbekistonda Moliyaviy Texnologik Korxonalarining Rivojlanishi va Istiqbollari. Mirzo Ulug'bek nomidagi O'zbekiston Milliy Universiteti, Iqtisodiy Nazariya Kafedrasini.
5. Vahobov, A.V., & Malikov, T.S. (yil ko'rsatilmagan). Moliya. O'zbekiston Respublikasi Oliy va O'rta Maxsus Ta'lim Vazirligi tomonidan tavsiya etilgan darslik.
6. **O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori, PQ-329-son.** "O'zbekiston Respublikasi temir yo'l transporti sohasini tubdan isloh qilish chora-tadbirlari to'g'risida." Qaror kuchga kirgan sana: 11.10.2023.
7. **"O'zbekiston temir yo'llari" rasmiy veb-sayti.** Rivojlanish strategiyasi bo'yicha ma'lumotlar, shu jumladan 2017–2021 yillar uchun belgilangan ustuvor yo'nalishlar.
8. **Toshkent mintaqaviy temir yo'l uzelinin tarixi.** O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2002 yil 5 noyabrdagi 378-sonli buyrug'i asosida tashkil etilgan. "O'zbekiston temir yo'llari" davlat-aktsiyadorlik kompaniyasining qaror va buyruqlari asosida mintaqaviy infratuzilma va boshqaruv tuzilmasi haqida ma'lumotlar.